

ŠKOLSKI BOTANIČKI VRT U KAŠTEL-LUKŠIĆU

THE BOTANIC GARDEN OF THE SCHOOL IN KAŠTEL-LUKŠIĆ

Mato JURKOVIĆ*

SAŽETAK: Školski botanički vrt osnovne škole “Ostrog” u Kaštel-Lukšiću počeo se izgrađivati i podizati dragovoljnim radom učenika i nastavnika 1976. godine na površini oko četiri hektara.

Na prijedlog Zavoda za zaštitu prirode Republike Hrvatske proglašen je 1986. godine zaštićenim spomenikom hortikulture, kao jedinstveni Školski botanički vrt u Hrvatskoj.

Danas se u ovom vrtu uzgaja i raste više od 1000 biljnih svojti (taksona), uglavnom suptropskih biljaka sa svih kontinenata, te je taj Školski vrt najbogatiji na hrvatskoj obali Jadrana. Osim toga ovdje se nalazi i maslinik-matičnjak koji je sa 38 domaćih i stranih sorti (poklon FAO - Rim) uljnih i stolnih maslina, podrijetlom gotovo iz svih sredozemnih zemalja, također najbogatiji na Jadranu.

Botanički vrt osnovne škole “Ostrog” u Kaštel-Lukšiću ima osobitu važnost jer služi za aktivan ekološki odgoj učenika, a to je i mjesto brojnih posjeta učenika i studenata iz cijele Hrvatske i inozemstva, kao i mjesto organiziranja međuškolskih ekoloških natjecanja.

UVOD

Glede sve intenzivnije eksploatacije šuma te pretvaranjem šumskih površina u poljoprivredne, osiromašuje se ukupni prirodni i postojeći genofond mnogih šumskih vrsta drveća. Također, industrijalizacija te nekontrolirani čovjekovi zahvati u prirodi, širenje bolesti i štetnika šumskih vrsta drveća, kao i narušavanje stabilnih biljnih zajednica prijete potpunim nestajanjem pojedinih vrsta drveća i grmlja. Slijedom navedenoga, čovjek je dužan zaštititi postojeću varijabilnost i prirodno gensko bogatstvo šuma, za što su botanički vrtovi, arboretumi i razumije se prirodni rezervati najpodesniji. Kao što znamo u prirodnim se rezervatima nastoji očuvati iskonsko i postojeće stanje prirode sa svim složenim prirodnim procesima i zakonitostima koji se događaju unutar takve zajednice, tj. uz što manji utjecaj čovjeka. Međutim u botaničkim vrtovima i arboretumima osnivaju se živi arhivi i poklanja pozornost izučavanju prilagođavanja egzotičnih biljaka u novoj životnoj sredini zbog njihovog rasprostranjenja i razmnožavanja za potrebe šumarstva i hortikulture, kao i za očuvanje domaćih vrsta, te očuvanje prirodnog okoliša čovjeka.

Botaničkih vrtova i arboretuma u Hrvatskoj ima nekoliko, ali je veoma značajno da oni nisu na isti način uređeni.

Botanički vrt Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu uređen je tako da pruža mogućnost upoznavanja velike raznolikosti biljnog svijeta na zemlji. U njemu se pored domaćih vrsta biljaka uzgaja veoma mnogo biljaka iz raznih kontinenata tzv. egzota, koje ne možemo naći samonikle u našoj zemlji. U tako uređenim botaničkim vrtovima možemo naći vrlo različite biljke, na primjer, od najmanje do najveće cvjetnice na zemlji (od sitne leće - *Wolffia arrhiza* (L.) Horkel - koja dolazi prirodno u Europi, Aziji i Africi, do najviših biljaka eukaliptusa iz Australije i sekvoje iz Sjeverne Amerike), od onih koje žive u vodi do onih koje žive na pustinjском pijesku i u kamenjaru. U tako osnovanim botaničkim vrtovima vidjet ćemo biljke koje tvore čitave šume na drugim kontinentima, a kod nas su samo uresne biljke u našim parkovima i drvoredima, npr. crni orah, ginko, magnolija, sofora i druge. Osim tih biljaka u botaničkim vrtovima naći ćemo i endeme iz naše flore, kao što su degenija, hrvatska sibireja i druge. Osoba za kontakt: mr. sc. Biserka Juretić.

Botanički vrt ljekovitog bilja “Fran Kušan” Farmaceutsko-biokemijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu izgrađen je na potpuno drugi način. U njemu dominiraju biljke iz naše zemlje, a posađene su tako da prikazuju biljni pokrivač kakav je i u prirodi, odnosno u kraju odakle su donijete. Osim naših biljaka, u tom botanič-

*Mr .sc. Mato Jurković, Botanički vrt, Marulićev trg 9a Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

kom vrtu vidjet ćemo i neke egzotične biljke, ali prvenstveno samo one koje imaju važnost kao ljekovite biljke i kao pripadnici neke sistematske grupe. Osoba za kontakt: dipl. ing. Dragomir Brkić.

Različite vrste autoktonog i stranog drveća i grmlja možemo naći i u drugim botaničkim vrtovima i arboretumima u našoj zemlji. Šumarski vrt s arboretumom Šumarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Osoba za kontakt: prof. dr. sci. Slavko Matić. Botanički vrt na otoku Lokrumu pokraj Dubrovnika, Biološki zavod Dubrovnik. Osoba za kontakt: prof. Sanja Kovačić. Velebitski botanički vrt, Šumarija Krasno, Uprava šuma Senj. Osoba za kontakt: dipl. ing. Juraj Tomljanović. Biokovski botanički vrt - Kotišina, Institut "Planina i More", Makarska. Osoba za kontakt: dr. sci. Marija-Edita Šolić. Botanički vrt - Vrbanićev perivoj, Prirodnoznanstvenog odjela Gradskog muzeja u Karlovcu. Osoba za kontakt: prof. Vladimir Peršin. Arboretum Tršteno pokraj Dubrovnika, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti. Osoba za kontakt: mr. sci. Petar Đurasović. Arboretum Opeka u Vinici pokraj Varaždina. Osoba za kontakt: dipl. ing. Vladimir Štimec. Arboretum Lisičine, selo Lisičine, Podravska Slatina. Osoba za kontakt: prof. dr. sci. Želimir Borzan, Šumarski fakultet Zagreb. Arboretum Brijuni. Osoba za kontakt: prof. dr. sci. Želimir Borzan, Šumarski fakultet Zagreb. Školski botanički vrt u Kaštel-Lukšiću, Osnovna škola "Ostrog", Kaštel-Lukšić. Osoba za kontakt: prof. Ivna Bućan.

Najpristupačniji učenicima diljem naše zemlje su mnogobrojni parkovi, koje su osnovali i izgradili nekadašnji veleposjednici. Obično su iskoristili ostatke nekadašnjih šuma za osnovu budućeg parka. Tako pored biljaka iz prirodnih sastojina šuma dotičnog kraja u tim parkovima ima i raznih vrsta egzotičnog drveća i grmlja. Isto tako, mnogi parkovi, podignuti su kao zelene površine u gradskim naseljima ili kao izletišta u blizini mjesta. Ovakvi parkovi nalaze se gotovo u svakom gradu kao i u manjim mjestima.

Iza ovog kratkog opisa i pregleda botaničkih vrtova i arboretuma koji se nalaze u našoj zemlji, a na kojima učenici mogu naći materijal za proširivanje svoga znanja o biljnom svijetu, može se zaključiti da se s malo truda, dobre volje i smišljenog rada u tijeku školovanja, može dosta toga naučiti. Svakako u tom radu treba učenik prvo poći od svog mjesta, bez obzira koliko veliko ili malo ono bilo, pa će zasigurno, upoznati veliki broj biljnih vrsta. Ako učenik nauči imena biljaka koje se nalaze u seoskom parku ili drvoredu, zatim ako nauči nešto o njihovoj domovini, gdje su one samonikle, o njihovom životu, uzgoju, njegovanju i razmnožavanju, već će puno obogatiti i proširiti svoje znanje o biljnom svijetu.

Budući da je Školski botanički vrt, osnovne škole "Ostrog" u Kaštel-Lukšiću jedinstven Školski botanički vrt u našoj domovini, to je i razlogom da se detaljnije upoznamo s ovim botaničkim vrtom.

OSOBITOSTI I ZNAČAJ ŠKOLSKOG BOTANIČKOG VRTA U KAŠTEL-LUKŠIĆU

Poznato je da u nastavnim programima upoznavanja prirode iz biologije u osnovnoj kao i u srednjoj školi ima nastavnih sadržaja koji se mogu u školi u potpunosti savladati samo uz uvjet ako postoji školski vrt. Učenici tijekom školovanja trebaju upoznati ne samo živi svijet prirode, već i naučiti koliko čovjek, izučavanjem prirode i spoznajom njenih zakonitosti može svjesno utjecati na prirodne procese, a time i na promjene u prirodi.

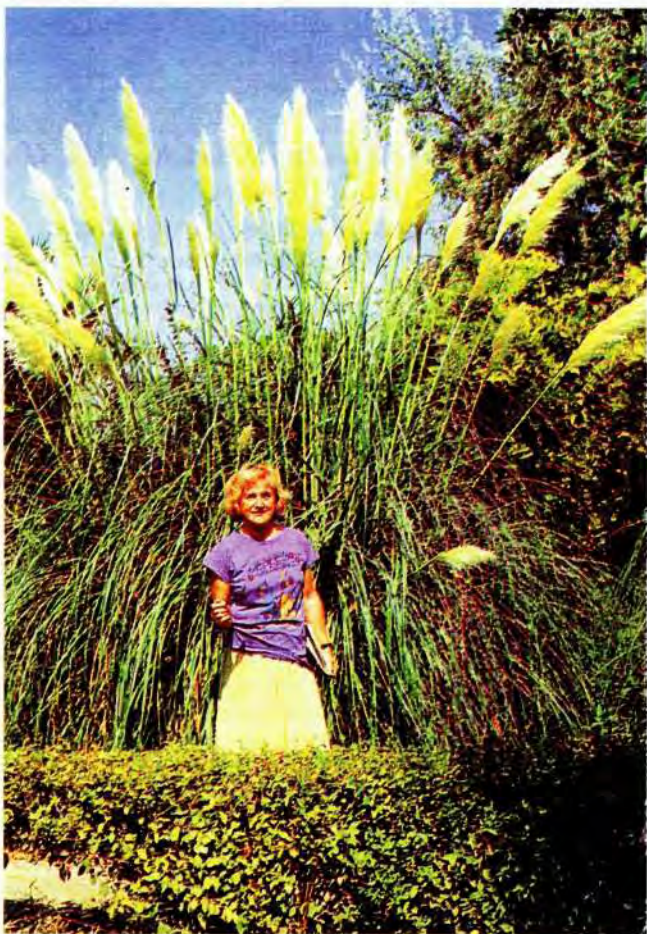
U okolici Splita prostiru se plodna polja, što je osnova bogate poljoprivrede. Na tim poljima uzgajaju se i izučavaju razne jadranske poljoprivredne kulture. Kaštelansko polje - nazvano po Kaštelima odlikuje se svojom plodnošću, blagom klimom i pitomošću, te su ga ljudi stoljećima kultivirali. Zapadni dio Kaštelanskog zaljeva obiluje maslinicima, vinogradima kao i bujnom autoktonom mediteranskom florom i vegetacijom. Također, na obalama Kaštelanskog zaljeva nalaze se zaštićeni prirodni objekti, npr. Park-šuma Marijan, Specijalni ihtiološki rezervat rijeka Jadro u Solinu, Spomenik prirode 700 godina stari hrast medunac u Kaštel Gomilici, Spomenik hortikulture Školski botanički vrt u Kaštel-Lukšiću, Spomenik prirode 1500 godina stara maslina u Kaštel Štafiliću (Bućan, 1996).

Školski botanički vrt osnovne škole "Ostrog" u Kaštel-Lukšiću obilježio je svoju 20. obljetnicu postojanja i rada - dana 27. rujna 1996. godine. Povodom toga želimo opisati kako je sve počelo.

Osnovna škola u Kaštel-Lukšiću izgradila je novu školsku zgradu i počela s radom u novim useljenim učionicama 1976. godine. Odmah iza toga počinje se uređivati prostor oko koji je bio onečišćen ostacima građevinskog materijala. Također, dijelovi plodne zemlje, koju je napustila Poljoprivredna škola svojim preseljenjem u Kaštel-Štafilić, bila je veoma zapuštena i obrasla korovom. Uz dobru organizaciju i punu podršku svih djelatnika škole, pristupa se čišćenju i uređenju okoliša, a u tim akcijama sudjeluju i učenici i brojni učitelji. U početku je cilj bio urediti i oplemeniti životni okoliš u kojem svaki dan boravi oko 800 učenika s učiteljima. Tada je bilo posve nestvarno i pomišljati na osnivanje i podizanje botaničkog vrta. Međutim, sadnja biljaka počela je odmah. Biljke su se nabavljale sa raznih strana. Od samog početka pomagali su: Botanički vrt Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Arboretum Tršteno, Botanički vrt na otoku Lokrumu, kao i brojni rasadnici u zemlji i inozemstvu.

Tijekom proteklih 20 godina nesebično su pomagala i gospodarska poduzeća i ustanove u Kaštelima i Splitu.

Zakonom zaštićeni prostor Školskog botaničkog vrta u Kaštel-Lukšiću zauzima nešto manje od četiri hektara plodne zemlje. Danas se u njemu uzgaja više od 1000 ukrasnih vrsta i odlika, pretežno suptropskih biljaka sa svih kontinenata (sl. 1). Glede ograničenog prostora nastojat će se ubuduće dati prednost sadnji mediteranskog bilja.

Slika 1. Voditeljica Školskog botaničkog vrta prof. Ivna Bućan uz pampas travu - *Cortaderia selloana*, Kaštel-Lukšić.

Foto: I. Bućan

Danas je to jedini školski botanički vrt u Hrvatskoj, a po nekim prosudbama jedinstven i u Europi. Ako usporedimo površinu (oko 4,0 ha.) ovog školskog botaničkog vrta s brojem učenika (oko 800) Osnovne škole u Kaštel-Lukšiću, vidimo da na jednog učenika dolazi oko 50 m² površine vrta. Prema zahtjevima da se u školi uredi školski vrt za nastavne potrebe, a koji bi odgovarali međunarodnim propisima, potrebno je 30 m² površine školskog vrta za nastavne potrebe jednog učenika.

Školski botanički vrt u Kaštel-Lukšiću ima prvenstveno svoju ulogu u edukaciji učenika, približavanje učenika prirodi i biologiji, ekološki i estetski značaj, a i stjecanje radnih navika kod mladih. Učenici su gotovo

uvijek u svome vrtu, te svakog dana vode brigu o urednosti i čistoći vrta (sl. 2). Vrt je i mjesto brojnih posjeta, najčešće učenika osnovnih i srednjih škola, studenata biologije, agronomije i šumarstva te njihovih nastavnika. Vrt je otvoren za posjetitelje tijekom cijele godine, a prema dogovoru najavljeni posjeti, osobito školski, često postaju i mjesto za ekološka savjetovanja. Za postignute uspjehe, osobito za edukaciju ekološke svijesti učenika, ovome vrtu i njegovim voditeljima dodijeljena su brojna najviša priznanja.

Slika 2. Dnevna briga o urednosti vrta, školski botanički vrt, Kaštel-Lukšić.

Foto: I. Bućan

Na svjetski Dan zaštite okoliša 5. lipnja 1995. godine Državna uprava za zaštitu okoliša dodjelila je školskom vrtu i voditeljici vrta prof. Ivni Bućan najveće priznanje za zaštitu okoliša, tzv. "Hrvatski ekološki Oskar".

Najvažniji datum u razvoju i nastajanju Školskog botaničkog vrta u Kaštel-Lukšiću - osnovna škola "Ostrog" je Svjetski dan zaštite okoliša 5. lipnja 1986. godine, kad je uz prigodnu svečanost postavljeno spomen-obilježje na kamenoj gromadi u Vrtu, a povodom 10. godišnjice rada Školskog botaničkog vrta. Istoga dana na prijedlog Zavoda za zaštitu prirode Republike Hrvatske, Skupština općine Kaštela proglasila je Školski botanički vrt zaštićenim spomenikom hortikulture. To je i razlog da se od tada Dan zaštite čovjekova okoliša uz prigodne svečanosti tradicionalno obilježava kao Dan Školskog botaničkog vrta.

Na hrvatskoj obali Jadrana ovaj je vrt danas po raznolikosti i bogatstvu suptropskih i sredozemnih biljaka jedan od najbogatijih. S velikim trudom, upornim radom, strpljivošću i stručnim znanjem skupljen je značajan genofond šumskih vrsta drveća i grmlja, kojega treba očuvati i njegovati za potrebe silvikulture, hortikulture, a koji može također pridonijeti razvoju gospodarstva i znanosti. Tijekom 20 godina postojanja i rada, uzgajane biljke, a neke i prvi put posađene na hrvatskoj obali u blagoj kaštelanskoj klimi, prema dosadašnjim opažanjima, pokazale su dobru prilagodbu i odličnu opću vitalnost na podneblje kaštelanskog kraja.

Sjeverno od školske zgrade nalazi se maslinik koji je posađen 1983. godine prvim sadnicama koje su daro-

vali Ujedinjeni narodi - FAO za razvoj maslinarstva. Danas je taj maslinik sa 300 stabala i 38 sorti domaćih i stranih, stolnih i uljnih maslina, najbogatiji na hrvatskoj obali Jadrana.

Južno od maslinika nalazi se tzv. mali park, koji je uređen u pravilnom geometrijskom obliku i zasađen bogatom kolekcijom oleandara (*Nerium oleander* L.) u 15 nijansa različitih boja cvjetova. Ovaj prostor vrta služi za potrebe nastave tjelesne kulture. Športsko-rekreacijski prostor za učenike sastoji se od travnjaka i športskog igrališta.

Zapadno od trafostanice do oborinskog potoka nalazi se mali smokvik i bademik, gdje su zasađene razne sorte smokava i badema.

U sjevernom dijelu vrta nalazi se veliki staklenik, koji se automatski zagrijava kad temperatura zraka iznosi plus 4 °C. Staklenik služi za prezimljavanje osjetljiva bilja na niske temperature zraka. U ovom stakleniku raste i uzgaja se veoma vrijedna i jedinstvena zbir-

ka tropskih bugenvileja različitih boja cvjetova: bijela, žuta, narančasta, crvena, ružičasta i ljubičasta te raznih nijansa cvjetova. Na južnoj strani staklenika uspješno cvate gotovo tijekom cijele godine 12 sorata raznih boja hibiskusa. Tu se nalazi i zbirka rijetkih kaktusa. Nedavno je postavljen i mali staklenik koji se koristi kao klijalište. Južno od staklenika nalazi se i rasadnik.

Glede činjeničnog stanja kao i svega opisanog i navedenog, proizlazi da je Školski botanički vrt u Kaštel-Lukšiću veoma vrijedna, korisna i skladna cijelina koju treba očuvati kao bogatu kolekciju živog bilja, zatim kao uspješnu i funkcionalnu hortikulturnu izvedbu, a iznad svega zbog odgojno-obrazovne uloge. Stoga se nadajmo da će se odluka Zavoda za zaštitu prirode Republike Hrvatske, po kojoj se Vrt stavlja pod posebnu zaštitu kao "spomenik prirode", trajno poštovati, kako bi Školski botanički vrt u Kaštel-Lukšiću bio ponos Kaštelima i Hrvatskoj i u budućim vremenima (B u ć a n, 1996).

POPIS I PREGLED NEKIH VRSTA BILJAKA U ŠKOLSKOM BOTANIČKOM VRTU

Na površini od oko četiri hektara, a na nadmorskoj visini od 24 metra u ovom vrtu uzgaja se i raste oko 1000 biljnih vrsta i odlika, koje pripadaju u 125 biljnih porodica, podrijetlom sa svih kontinenata. Prema podacima Državnog hidrometeorološkog zavoda u Splitu, iznose se neki klimatski podaci Kaštela: srednja godišnja temperatura zraka 16,1 °C; srednja maksimalna temperatura zraka 36,6 °C; maksimalna godišnja temperatura zraka 39,6 °C; srednja minimalna godišnja temperatura zraka -4,2 °C; minimalna godišnja temperatura zraka -7,5 °C; srednji godišnji broj sunčanih sati 2615; srednja godišnja količina oborina 1063 mm; srednja relativna vlaga zraka 66 posto.

ČETINJACE: *Abies concolor* (Gord.) Engelm. - koloradska jela, *Abies pinsapo* Boiss. - španjolska jela, *Araucaria araucana* (Molina) K. Koch - čileanska araukarija, *Araucaria bidwillii* Hook. - štilovina, *Araucaria cunninghamii* D. Don, *Cedrus atlantica* (Endl.) Manetti - atlaski cedar, *Cedrus deodara* (D. Don) G. Don - himalajski cedar, *Cedrus libani* Loud. - libanonski cedar, *Cryptomeria japonica* D. Don 'Elegans' - kriptomerija (kaćiperka), *Cunninghamia lanceolata* (Lamb.) Hook. - kuningamija, *Cupressus arizonica* Greene - arizonski čempres, *Cupressus macrocarpa* Hartw., *Cycas circinalis* L. - ciklas, *Cycas revoluta* L. - ciklas (bujadovac), *Ginkgo biloba* L. - ginko, *Pinus halepensis* Mill. - alepski bor, *Pinus nigra* Arn. subsp. *laricio* (Poir.) Schwarz - korzički crni bor, *Pinus nigra* Arn. subsp. *dalmatica* (Vis.) Schwz. - dalmatinski crni bor, *Pinus pinea* L. - pinija, pinjol, *Pinus wallichiana* A. B.

Jacks. - himalajski bor, *Podocarpus macrophyllus* (Thunb.) D. Don - podokarpus, *Podocarpus nerifolius* D. Don - podokarpus (tisulja), *Sequoia sempervirens* (D. Don) Endl. - obalna sekvoja, *Sequoiadendron giganteum* (Lindl.) Buchh. - golemi mamutovac, *Taiwania cryptomerioides* Hayata - tajvanija, *Taxodium distichum* (L.) Rich. - močvarni taksodij (tisovac).

LISTAČE: *Acacia baileyana* F.V. Muell. - "mimoza", *Acacia cyanophylla* Willd., *Acacia dealbata* Link, *Acacia iteaphylla* Muell., *Acacia longifolia* (Andre) Willd., *Acacia melanoxylon* R. Br., *Acacia pycnantha* Benth., *Acacia retinodes* Schlecht., *Albizia julibrissin* (Will.) Durazz. - stolist, *Albizia lophantha* Benth. - albicija, *Bauhinia blakeana* Dunn - bauhinija, *Bauhinia variegata* L. - strekasta valina, *Bougainvillea spectabilis* Willd. - ljubičasta bugenvila, *Brachychiton acerifolium* F. Muell. - brahihiton, *Callistemon citrinus* (Curt.) Strapf - kalistemon (sl. 3), *Callistemon linearis* (Wendl.) DC., *Callistemon speciosus* DC. - ubava jarnica, *Callistemon viminalis* (Willd.) DC., *Camellia japonica* L. - japanska kamelija (sl. 4), *Casuarina equisetifolia* Forst. - kazuarina, presličnjak, *Chorisa speciosa* St. Hil., *Cinnamomum camphora* (L.) Nees et Eberm. - kamforovac, *Citrus aurantium* L. - naranča, *Citrus bigaadia* Linn. - gorka naranča, *Citrus grandis* (L.) Osbeck - grejp, *Citrus limon* Burm. - limun, *Citrus medica* L. - četrun, *Citrus reticulata* Blanco - mandarina, *Citrus trifoliata* L. (Poncirus trifoliata L. Raf.) - japanski divlji limun, *Erythrina crista-galli* L. - koraljno drvo, plamenac (sl. 5), *Eucalyptus citrodora* Hook., *Eucalyptus ficifolia* F.

Slika 3. *Callistemon citrinus* – kalistemon, Školski botanički vrt, Kaštel-Lukšić.

Foto: I. Bućan

Slika 4. *Camellia japonica* – kamelija, Školski botanički vrt, Kaštel-Lukšić.

Foto: I. Bućan

v. Muell. - eukaliptus, *Eucalyptus polyanthemos* Schau., *Eucalyptus viminalis* Labill., *Feijoa sellowiana* Berg. - fežoa, *Ficus rubiginosa* Vent., *Firmiana simplex* (L.) W. F. Wight - firmina, *Grevillea robusta* A.

Cunn. - mezdrelca, australski srebrni "hrast", *Hovenia dulcis* Thunb. - bombon-drvo, *Jacaranda acutifolia* Humb. et Bonpl. - jakaranda, *Jacaranda mimosifolia* D. Don - maglača, palisandra (sl. 6), *Jasminum azoricum* L. - azorski jasmín, *Jasminum officinale* L. - perzijski jasmín, *Lagerstroemia indica* L. - lagerstremia, *Liquidambar styraciflua* L. - storac, *Liriodendron tulipifera* L. - tulipanovac, *Melia azedarach* L. - očenašica, *Musa ensete* Gmel., *Musa nana* Lour., *Musa textilis* Nee - banana, *Myrsine africana* L. - afrička mirsina, *Nandina domestica* Thunb. - nandina, *Persea americana* Mill. - avokado, *Persea indica* Preng. - avokado, *Psidium cattleianum* Sabine, *Psidium guajava* L. - kujava, *Quercus suber* L. - hrast plutnjak, *Schinus molle* L. - američki papar, *Trachelospermum jasminoides* (Lindl.) Lem.

MEDITERANSKA SKUPINA: *Arbutus unedo* L. - planika, *Capparis spinosa* L. - kapar, *Ceratonia siliqua* L. - rogač, *Ficus carica* L. - smokva, *Juniperus oxycedrus* L. - smrič, *Laurus nobilis* L. - lovor, *Lavandula latifolia* Medicus - lavanda, *Myrtus communis* L. 'Variegata' - šarenolisna mirta, *Olea europaea* L. - maslina, *Phillyrea latifolia* L. - zelenika, *Phlomis fruticosa* L. - grmolika gostanka, veliki pelin.

KAKTUSI I DRUGE SUKULENTNE BILJKE: *Agave americana* L. - obična agava, *Agave ferox* C. Koch, *Agave horrida* Lem. ex Jacobi, *Agave ingens* Berger, *Agave lophantha* Schiede, *Agave sisalana* Perrine, *Agave stricta* Salm-Dyck, *Aloe arborescens* Mill. - razgranata aloja, *Aloe brevifolia* Mill., *Cereus peruvianus* (L.) Mill., *Cordylina australis* (Forst.) Hook., *Dasyliirion glaucophyllum* Hook. - dasilirion, *Dasyliirion wheeleri* S. Wats, *Dracaena draco* L. - zmajevac, *Echinocactus grusonii* Hildm., *Nolina recurvata* (Lem.) Engl. - slonova noga, *Opuntia ficus-indica* (L.)

Slika 5. *Erythrina crista-galli* – plamenac, koraljno drvo, eritrina, Školski botanički vrt, Kaštel-Lukšić.

Foto: I. Bučan

Slika 6. *Jacaranda mimosifolia* – maglača, jakaranda, Školski botanički vrt, Kaštel-Lukšić.

Foto: I. Bučan

Mill. - indijska "smokva", *Opuntia robusta* Wendl., *Phormium tenax* Forst. 'Atropurpureum' - novozelandski "lan", *Yucca aloifolia* L. - juka, *Yucca aloifolia* L. 'Marginata', *Yucca australis* Trel. - končasta juka, *Yucca baccata* Torr., *Yucca elephantipes* Regel, *Yucca gloriosa* L. - krasolika juka.

PALME: *Archontophoenix cunninghamia* H. Wendl et Drude, *Butia capitata* (Mart.) Becc. - bucija, *Chamaerops humilis* L. - grmasta ili niska žumara, *Chamaerops humilis* L. var. *arborescens*, *Chamaerops humilis* L. var. *elegans*, *Erthea armata* Wats. - meksička plava palma, *Jubaea chilensis* Baill., *Livistona australis* (R. Br.) Mart., *Livistona chinensis* (Jacq.) R. Br ex Mart., *Livistona decipens* Becc., *Phoenix canariensis* Chabaud - kanarska datulja, *Phoenix dactylifera* L. - datulja, *Phoenix reclinata* Jacq. - senegalska palma, *Phoenix sylvestris* (L.) Roxb. - šumska datulja, *Sabal minor* (Jacq.) Pers., *Sabal palmetto* (Walt.) Lodd. ex Schult. - sabal, *Trachycarpus excelsa* H. Wendl. var. *fortunei* -

visoka ili kineska žumara, *Trachycarpus martinianus* (Wall.) Wendl., *Washingtonia filifera* (Lindl. ex Andre) H. Wendl. - kalifornijska ili končasta palma, *Washingtonia robusta* H. Wendl.

TROPSKE PALME U STAKĻENIKU: *Chamaedorea elegans* Mart. - hamadorea, *Howea forsteriana* Becc. - kencija, *Phoenix loureiri* Kunth, *Roystonea regia* (H.B.K.) O.E. Cock - kraljevska palma.

I na kraju ovoga popisa nekih zanimljivih vrsta biljaka koje se uzgajaju u Školskom botaničkom vrtu u Kaštel-Lukšiću, napominjemo da se u njegovom sastavu nalazi i maslinik-matičnjak, koji je sa 38 sorti uljnih i stolnih maslina, podrijetlom gotovo iz svih sredozemnih zemalja, najbogatiji na Jadranu. Zbog toga ćemo navesti koje se sorte maslina (*Olea europea* L.) u ovoj kolekciji nalaze. Domaće sorte maslina: dužica, kosmača, lastovka, levantinka, mezanica, oblica i plemenita bjelica.

Strane sorte maslina (poklon FAO - Rim): ascolana tenera, bosana, carolea, cipresino, coratina, cuccone, faraga, frantoio, ghemal, giaraffa, grossa di Spagna, itrana, leccino, leucocarpa, maurino, mayatica, morai-

lo, nocelara del belice, nocelara Etna, nocelara Messinese, pendolino, picholine, rosciola, santo Agostino, santa Catarina, sigoise, simiaca i verdale (Bućan, 1996).

ZAKLJUČAK

Školski botanički vrt osnovne škole "Ostrog" u Kaštel-Lukšiću osnovan je 1976. godine. Površina vrta iznosi oko četiri hektara. Danas u njemu raste i uzgaja se više od 1000 biljnih svojti (taksona), uglavnom suprotropskih biljaka, koje pripadaju u 125 biljnih porodica podrijetlom sa svih kontinenata.

Na prijedlog Zavoda za zaštitu prirode Republike Hrvatske proglašen je 1986. godine zaštićenim spomenikom hortikulture kao jedinstven Školski botanički vrt u Hrvatskoj.

U nastavi poznavanja prirode i biologije ovaj vrt ima nezaobilaznu ulogu u edukaciji učenika. Osim toga

uzgajane brojne egzote interesantne su sa znanstvenog gledišta, tj. botaničkog, šumskouzgojnog, zatim hortikulturnog kao i turističkog gledišta.

Značajnu ulogu i aktivnost Školski botanički vrt u Kaštel-Lukšiću ima i u uzgoju domaćih i stranih sorti maslina, koje su zasađene 1983. godine sadnicama koje su darovali Ujedinjeni narodi, tj. FAO za razvoj maslinarstva. Kako se u njegovu sastavu nalazi i maslinik-matičnjak sa 38 sorti uljnih i stolnih maslina, a koje su podrijetlom gotovo iz svih sredozemnih zemalja, smatra se najbogatijim na Jadranu.

LITERATURA

- Bailey, L.H. (1942): The standard cyclopedia of horticulture. Vol. I-III. The Macmillan Company, New York.
- Bućan, I. (1996): Školski botanički vrt osnovne škole "Ostrog" u Kaštel-Lukšiću. Osnovna škola "Ostrog", Kaštel-Lukšić.
- Horvatić, S. (1954): Ilustrirani bilinar. Školska knjiga, Zagreb.
- Krüssmann, G. (1960): Handbuch der Laubgehölze. Band I-II. Paul Parey Verlag, Berlin und Hamburg.

- Krüssmann, G. (1983): Handbuch der Nadelgehölze. Paul Parey Verlag, Berlin und Hamburg.
- Rehder, A. (1958): Manual of cultivated trees and shrubs. The Macmillan Company, New York..
- Tutin, T.G. et al. (1964-1976): Flora Europaea. Vol. I-V University Press, Cambridge.
- Vidaković, M. (1982): Četinjače - morfologija i varijabilnost. Jugosl. akademija znanosti i umjetnosti, Sveučilišna naklada Liber, Zagreb.

SUMMARY: The Botanic garden of the Primary school "Ostrog" in Kaštel-Lukšić near to the town Split covers an area of about 4.0 ha., and was established in 1976.

In this Garden are about 1000 taxa of the exotic species and geographic origin most of them are from subtropics regions. Also, some of them are autochthonous species of conifers and broadleaved. They are very interesting for education of pupils and very interesting of scientific i.e. for botany, silviculture, horticulture and landscape gardening, forestry and cultivation, urban forestry.

Department of Protection Nature Republic of Croatia proclaimed 1986. the Botanic garden of the Primary school "Ostrog" in Kaštel-Lukšić protective monument of horticulture as unique School botanic garden in Croatia.